

Alexandre le Grand

Athènes et Sparte, si dissemblables, étaient prêtes à combattre côte à côte quand un ennemi commun les menaçait, mais dès que la menace d'agression avait disparu, elles se faisaient la guerre. C'est ce qui arriva en 431 avant J.-C. Cette année marqua le commencement d'une lutte implacable entre Athènes d'une part, Sparte et Corinthe de l'autre. Cette lutte, appelée « guerre du Péloponnèse », dura vingt-sept ans, et fut suivie d'une longue période de troubles.

Un peuple voisin profita de ces troubles pour conquérir la Grèce.

A cette époque, la Macédoine, dont la capitale était Pella (P), était un pays pauvre et montagneux, sans aucun débouché sur la mer. Les Grecs considéraient les Macédoniens comme des barbares. En 359 avant J.-C., un homme très habile, Philippe, monta sur le trône de Macédoine. Il décida d'étendre les limites de son pays jusqu'à la mer. Pour réaliser ses rêves ambitieux, il s'ingénia à dresser les villes grecques les unes contre les autres. Là où ce moyen n'aboutissait pas il employa la force : il forma une armée d'une puissance sans égale, composée de cavaliers hardis et de fantassins portant des lances de 2,50 m de long. Ces hommes, rangés en bataille, présentaient un front difficile à entamer : c'était la phalange qui fut l'instrument des conquêtes de la Macédoine.

En quelques années, Philippe se rendit maître de la Grèce entière. Alors, profitant de la haine des Grecs pour leurs anciens ennemis, les Perses, il organisa contre ceux-ci une formidable campagne. Mais, au moment où tout était prêt, il fut assassiné par un de ses officiers (336 avant J.-C.).

Son fils Alexandre lui succéda. Il avait vingt ans. Formé par le philosophe grec Aristote, ce jeune

prince était énergique et fort instruit. Non seulement il réalisa les projets de son père, mais il les dépassa. Il détruisit d'abord la cité rebelle de Thèbes, puis il traversa les Dardanelles avec une armée de 55.000 hommes et battit Darius III sur le Granique (G) et à Issos (I).

Vint alors une série de victoires en Syrie, en Phénicie, en Palestine et en Égypte où, à l'oasis d'Amon (Am), il se proclama roi de l'Afrique et ordonna la construction de la ville d'Alexandrie (A1) au nord de Memphis (M). Cette ville devait devenir, sous les Ptolémées, le centre principal de la culture hellénistique.

Passant l'Euphrate et le Tigre, le conquérant prit Babylone (B), Suse, Persépolis. Il franchit l'Indus et vainquit Poros, roi du Pendjab. Mais, son armée épuisée, il s'établit à Babylone et y organisa ses conquêtes. Il mêla vainqueurs et vaincus et voulut les fondre en un seul peuple. Si, grâce à lui, une grande partie de l'Asie fut touchée par la civilisation grecque, celle-ci se transforma sous l'influence de l'Orient.

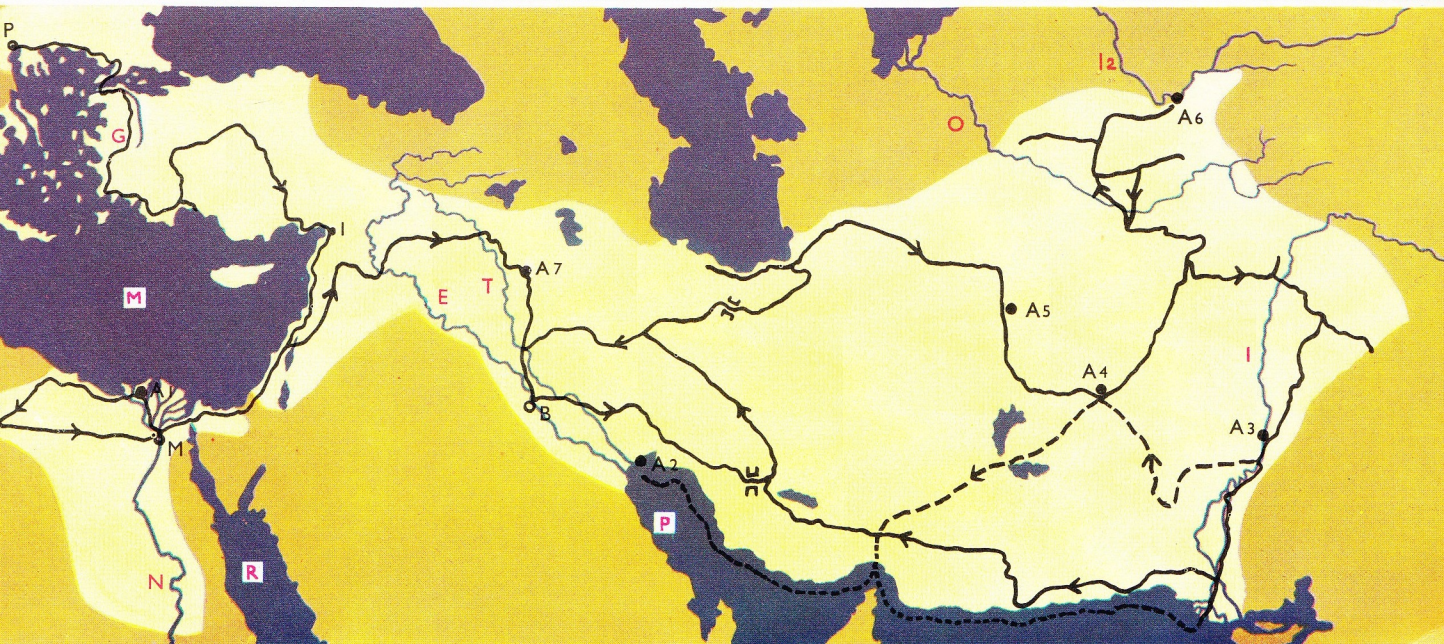
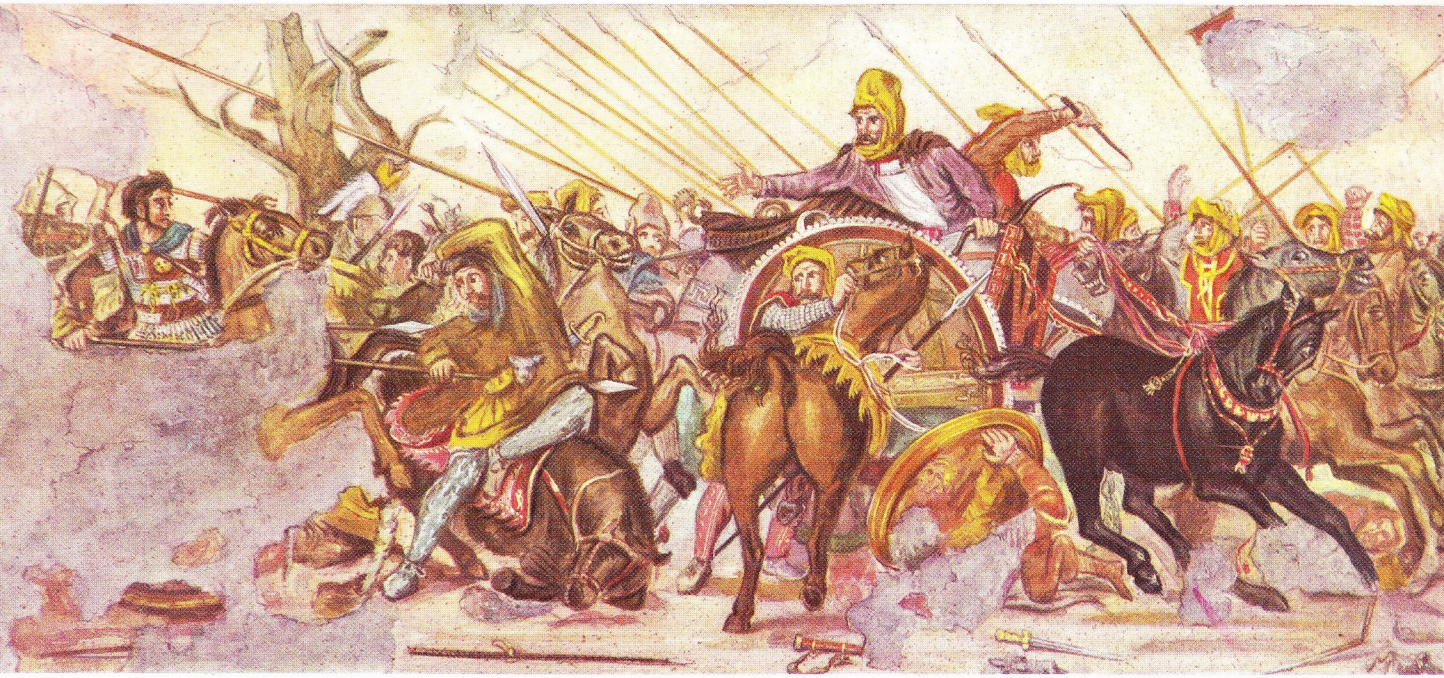
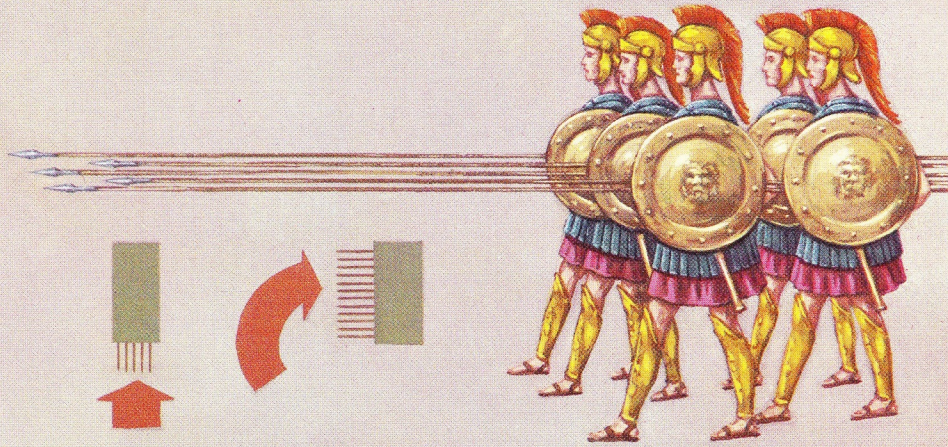
Alexandre mourut à Babylone en 323, à l'âge de trente-trois ans. Son empire s'étendait de l'ouest de la Grèce jusqu'au-delà de l'Indus. Peu après sa mort, l'empire fut partagé entre quatre de ses généraux. Séleucus contrôla la partie asiatique, Ptolémée l'Égypte, Lysimaque gouverna l'Asie mineure et Cassandre la Macédoine et la Grèce.

En haut : monnaie à l'effigie d'Alexandre. Manœuvre de la phalange macédonienne.

Au milieu : mosaïque de Pompéi représentant la bataille d'Issos.

En bas : l'empire d'Alexandre. Les lettres rouges indiquent : G = Granique; M = Méditerranée; N = Nil; R = Mer Rouge; E = Euphrate; T = Tigre; P = Golfe Persique; I = Indus; O = Oxus; I2 = Iaxarte.

A2, A3, A4, A5, A6, A7 = villes qui, comme la grande cité d'Égypte (A1), reçurent le nom d'Alexandre. Les lignes noires indiquent les expéditions d'Alexandre.

ALEXANDER DE GROTE

Sommige Griekse zogenaamde stadstaten, zoals Athene, waren democratisch; andere, zoals Sparta, waren volgens aristocratische principes georganiseerd, waarbij de belangen van de afzonderlijke burgers aan de militaire behoeften van de staat ondergeschikt werden gesteld. Toch hadden al deze steden twee eigenschappen gemeen: ze spraken alle dialecten van éénzelfde taal en namen alle dezelfde godsdienstige voorschriften in acht.

Deze steden waren dikwijls bereid schouder aan schouder te vechten tegen een vijand die hun gemeenschappelijke waarden bedreigde. Maar als een dergelijke bedreiging er niet was, waren ze evenzeer bereid met elkaar oorlog te voeren. We hebben al eerder gezien, dat de Grieken zich verenigden tegen de Perzen en hun vernietigende nederlagen toebrachten tijdens de slag bij Marathon (490 vóór Christus) en de slag bij Salamis (480 vóór Christus). In 431 echter, toen er geen kans meer bestond op een aanval uit het buitenland, brak een bittere oorlog uit tussen Athene enerzijds en Sparta en Corinthe anderzijds. Deze strijd, de Peloponnesische Oorlog, duurde zeventwintig jaar, met slechts een korte onderbreking. Door de schuld van de hoogmoedige Athena Alkibiades werd deze oorlog door Sparta gewonnen.

Hoewel deze oorlog wellicht de bitterste tussen de Griekse steden onderling is geweest, was het niet de enige. Deze naijver tussen de steden bood een buurland een uitzonderlijk goede mogelijkheid voor een aanval. De kaart hiernaast helpt ons, het verloop van deze geweldige ontwikkeling te volgen.

In 400 vóór Christus was Macedonië, met Pella (P) als hoofdstad, een arm bergachtig land ten noorden van Griekenland, dat geen uitweg naar de zee had. De Grieken beschouwden de Macedoniërs, die een met het Grieks verwante taal spraken, als barbaren. Maar in 359 kwam de troon in handen van een roekeloos maar zeer bekwaam man, Filips II. Hij besloot de grenzen van zijn land tot aan de zee te verschuiven. Hij gebruikte de rivaliteit onder de Griekse stadstaten door de ene tegen de andere uit te spelen. In de steden die op zijn weg lagen, had hij helpers die met goud waren omgekocht. Waar omkoperij noch het aanwakkeren van de naijver hun werk

konden doen, gebruikte hij geweld. Hij bouwde spoedig een ongeëvenaard machtig leger op, onder meer bestaande uit een afdeling paardenvolk. Hij kon zich beroemen op soldaten, die zes meter lange lansen droegen. Als zij van marsorde naar slagorde zwenkten, vormden deze mannen een bijna ondoordringbaar front.

In enkele jaren tijds veroverde later koning Alexander heel Griekenland. Hij buitte de haat van de Grieken tegen hun oude vijanden uit en organiseerde een reusachtige veldtocht tegen de Perzen. Maar toen alles net klaar was werd hij, in 336 vóór Christus, door een van zijn eigen officieren vermoord.

Zijn zoon, die hem opvolgde, was Alexander de Grote. Hij was slechts twintig jaar oud, maar als leerling van Aristoteles een uitzonderlijk man met karakter en opvoeding. Alexander de Grote voerde niet slechts het plan van zijn vader uit, maar ging nog heel wat verder. Hij vernietigde eerst de opstandige stad Thebe en stak daarna de Dardanellen over met een leger van 55.000 man. Bij de Granicus (G) en te Issus (I) versloeg hij Darius III van Perzië. In Gordium werd hij koning van Azië.

Er volgden overweldigende overwinningen in Syrië, Foenicië, Palestina en Egypte. In Egypte, in de oase van Ammon (Am), liet hij zich tot koning van Afrika uitroepen. Hij beval de bouw van de stad Alexandrië (A1), ten noorden van Memphis (M). Deze stad zou later het voornaamste centrum van de Hellenistische cultuur worden. (Tijdens latere veroveringstochten werden nog andere steden, A2, A3, A4, A5, A6, en A7 eveneens naar hem genoemd).

Toen Alexander de Grote in 323 vóór Christus, op drieëndertigjarige leeftijd te Babylon (B) stierf, had hij een reusachtig rijk veroverd, dat zich van westelijk Griekenland tot voorbij de Indus uitstreckte. Kort na zijn dood werd het onder vier van zijn generaals verdeeld. Seleucus controleerde het Aziatisch gedeelte, Ptolemeus Egypte, Lysimachus bestuurde Klein-Azië, terwijl Cassander over Macedonië en Griekenland regeerde.

Boven: Muntstuk met het hoofd van Alexander en opstelling van een Macedonische falanx (slagorde). **Midden:** Mozaïek uit Pompei, de slag bij Issus afbeeldend. **Links:** Alexander; **Onder:** het rijk van Alexander. De rode letters geven aan de Nijl (N), de Eufraat (E), de Tigris (T), de Indus (I), de Oxus (O), de Jaxartes (J), de Middellandse Zee (M), de Rode Zee (R), de Perzische Golf (P) en de Granicus (G). De zwarte lijnen geven de tochten van Alexander de Grote weer.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.